

283. Van Dale, de letter D (4)

1. Vanavond moet hij dj'en. De dobermannpincher bewaakt hem dan. De DNS is de domain name server. De dixielandmuziek stamt uit Dixieland. Als je lezen met dubbele z schrijft, is er sprake van dittografie. Een distichomythie is een passage in een drama, waarin twee sprekers om beurten telkens een dubbel vers (distichon) zeggen. Dp's zijn ontheemden (displaced persons). Zelfs ellende kun je disneyficieren. De nationale dodenherdenking is in Nederland jaarlijks op 4 mei. Necromantie is dodenbezweering. Het dodenfeest is Allerzielen. Een necropool is een dodenstad. De Dode Zeerollen zijn vanaf 1947 gevonden. Een doel is een factotum, een manusje-van-alles. De winkeljuffrouw (beter: kassière, caissière) zei: "Doe het zelf", dus heb ik als doe-het-zelver afgerekend bij de doe-het-zelfkassa (zelfscankassa, Jaarboek 2007). Doekje-achter is hetzelfde als zakdoekje leggen.

2. Is de Nachtwacht ook een doelenstuk? Gebruikt Gino graag 'doemetoch' (Jaarboek 2010)? Het is geen standaardtaal. Ze doen daar niets aan (het) sinterklaas(feest). Een broes is maar een deel van een douche. Daar stond hij dan met gebroesd haar. Bij de Doggersbank vang je veel haring. Doktor Eisenbart is een succesvolle kwakzalver. Bestaat het dolce vita uit het dolce far niente? Is een dolichocefaal eerder doli capax dan een brachycefaal? Een geslaagde dollarisering hangt mede van de koers af. Dollepraat is gekkenpraat. Dolus is kwade opzet. De rechter beboette de doloze opzet dolo malo heel streng. Een handeling dolus praemeditatus is duidelijk met voorbedachten rade. Een domeinnaam is aan een IP-adres gekoppeld.

3. Ook Nicolaas Beets was een dominee-dichter. Zijn er ook Dominicaanse dominicanen (dit is geen pleonasme!)? De graaf bezat het dominium directum. Hoe gaat het eraan toe in een dominocratie (Jaarboek 2010)? Het bezoek aan het dogepaleis is veelbelovend. Dolik is een soort raaigras. Die doline wordt ook wel cockpit genoemd. Heet dat spelletje nu domineeën of dominoën? Antwoord: allebei goed. De touroperator verhuurde ook toercaravans. De beurt was nu aan don Juan en doña Juanita. De Donaumonarchie is de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie. Döner kebab is aan een verticaal draaiende spies geroosterd.

4. Een donjuan heet tegenwoordig ook dongiovanni. Een don gratuit is een vrijwillige schenking. De donovanosis is een door een bacterie veroorzaakte soa. Dat was je reinste donquichotterie. Wat is nu het wezenlijke verschil tussen de Zwarte Dood en de witte dood? Een doodoener is een machtspreuk. Hij is doodgoed, door en door goed. De shakenbabysyndroombaby (hersenschadebaby, net zo'n onwoord - non-woord - als woordgedrochtwoord) was letterlijk doodgeschud. Je kunt dat wel doodzwijgen en Oost-Indisch doof zijn, maar Joost is de gedoodverfde winnaar. Een dooievisjes(vr)eter is een saaie vent.

5. De doom en gloom (Jaarboek 2007) is de onheilsdreiging (als van doomsday). Een doopgeschenk is een pillegift. Een doopschelp is een concha. Wat leert de Doopsgezinde Gemeente nu precies? Hij was doorkoud, door en door koud (door- en doorkoud) [uitspraak!]. Door de week droeg hij zijn doordeweekse kleren. Hij zei het met een donaldduckstem: "De Domstad, dat is Utrecht, maar de koekstad, dat is Deventer." Een donquichot (eVD) beoefent donquichotterie, een donjuan het donjuanisme. In 'bemind door zijn vrouw' is 'door zijn vrouw' de door-bepaling.

6. Een doorbitch is een vrouwelijke portier bij een horecagelegenheid. Een doorbraakchristen was een christen in de periode vlak na WO II die zich inzette om de verzuiling in de Nederlandse maatschappij op te heffen. De doorkijkbloes toont vlees dat zwak is. Klasse, Van Dale, dat ook de doorloopbal bij het korfbalspel benoemd wordt! Spinifex is doorngras. De Schone Slaapster is de bijnaam van Doornroosje, met haar doornroosjesslaap. Doorregen spek is met lagen vlees afgewisseld. De regenjas was kleddernat, door- en doornat (door en door nat) [uitspraak!], doorwaternat. Een doortrapper is een fiets zonder vrijwiel. Een percolator is een doorziggapparaat.

7. Met een schrijfmachine kun je een letter door-x'en. De doowop (Jaarboek 2007) is verwant met gospel en rock-'n-roll. Johannes de Doper is de wegbereider van de Heer. Het dopjesspel is balletje-balletje. Het dopplereffect betreft geluid. Doppers maakten gebruik van een eenmalige VUT-regeling voor leraren vanaf 55 jaar. Een dorknoper wordt zo genoemd naar een schepping van Marten Toonder. Wat lijkt je het aardigst: een Eskimodorp of een indianendorp? De kepala kampong (loerah) is het dorps hoofd van een inlands dorp in Indië. Dorstlessend is de dorst stillend. Een dory is een open roeiboot. Het DOS (Jaarboek 2007) is een disk operating system, een bepaald computerbesturingssysteem. Ik adoreer die Italiaanse donna.

8. Een boek met een vlakke, vierkante rug heeft een dos passé. De dotcom is een verkorting van dotcombedrijf. De dota is de documentatie van tijdschriftartikelen. De double had ook een doublé armband om. Een klysmas is een anale douche. Het zachte genot van te leven, dat is plaisir de vivre, douceur de vivre. Double eagle en double bogey zijn golftermen. Het double Dutch is een erg veilige manier van vrijen. Hij droeg een double-breasted jasje. De Dougalls stern heeft een lange staart en zwarte snavel. De douglasspar is een naaldboom, het doussié afzeliahout, de dourowijn port en douteus twijfelachtig. Niet-droge wijn is doux of zoet.

9. De afkorting van daaropvolgend is dov. Een dovemansgesprek voeren is als aan dovemans deur kloppen. Een kind een downie noemen is beledigend. Een doyen is het oudste lid van het corps diplomatique ter plaatse. Lekker joh, die doyné du comice (Jaarboek 2010), een geelbruine, zoete en sappige handpeer. De ruimtevaarder was down-to-earth, en wel letterlijk. Draadwormziekte is filariasis. Een draagvleugelboot is een jetfoil. De Draak is een sterrenbeeld. Wat is het verschil tussen draaksteken en met iemand de draak steken?

10. Drag-and-drop is een bekende computerterm. Een draai-ijzer is een snijijzer op een draaibank. In 2000 was de drachme nog wettig betaalmiddel in Griekenland. De draconische maatregelen waren te veel van het goede. Een drakar (drakenboot, drakenschip) is een Vikingschip. Het dralon is een polyacrylonitrilvezel. Het DRAM is het dynamic random access memory (een soort geheugenchip). Een dramady is een kruising tussen drama en comedy. De dramatis personae passeerden de revue bij de reconstructie. Drambuie is Schotse likeur.

11. Ken je de ironische uitdrukking drandus? In Calabrië werd aan misdaadorganisatie 'ndrangheta een fikse slag toegebracht. Een drankladder is een drinkebroer. Een drankslot is een alcoslot (Jaarboek 2008). Draperies d'amour zijn wallen onder de ogen. De dravidologie bestudeert de Dravida's. Een draufgänger is een vechtjas. Op een dreadnought vind je meestal geen dreadlocks. Een dreestrekster (AOW'ster) trekt van Drees. De Dreigroschenoper is de Driestuiversopera. Met een dreidel speelt men spelletjes op Chanoeka. Zie voor plaatjes het internet. Een ileus kan tot drekbraking leiden. Dreksteen is een in de darm verhard stuk drek (coproliet). Een drekvers is een scatologisch gedicht. De drentenier koesterde het drenthelevengevoel (Jaarboek 2009) en drentelde door Drenthe. De waarde werd gedriedeeld (getiërceerd).

12. Een dreuzel is in de Harry Potterboeken iemand die niet kan toveren. De WK-voetballer was specialist in dribbel (dribbelen) en tackle (tackelen). Wie waren de Big Three, de Grote Drie van Europa? En wie waren de Grote Drie van de letterkunde en wie van het cabaret? Een Schotse drie is een dans in driepas (de écossaise). De drie-ene (drie-enige) God staat voor de Drie-eenheid, de Drie-enigheid. Dat is dus niet voor drieërlei uitleg vatbaar en het is ook geen driegodendom (tritheïsme). Naast de Zuidelijke Driehoek is er ook een noordelijke, logisch toch? Je hebt platte- en bolvormigedriehoeksmeting. De triceps is de driehoofdige armspier. Hij woonde driehoog-achter. Ze aten drie-in-de-pan. Bij Austerlitz vond de driekeizersslag plaats.

Rein Leentfaar